

ПРОГРАМ РАДА¹
ISS/KS H035

Боје, лакови и сродне технологије и производи

Овај Програм рада усвојен је на седници комисије која је одржана дописним путем (преписком) у периоду од 19. септембра до 30. септембра 2013. године и продужена до 4. септембра 2013. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници која је одржана дописним путем (преписком) у периоду од 18. децембра до 25. децембра 2013. године.

Увод

Стручни рад Института за стандардизацију Србије (у даљем тексту: Институт) у појединачним областима стандардизације одвија се у комисијама за стандарде и сродне документе (у даљем тексту: комисије за стандарде), које су основна техничка радна тела. По потреби, ради извршавања појединих задатака из својих делокруга, комисије за стандарде могу образовати радне групе, као и друга стална и повремена радна тела.

На основу члана 49. став 1. тачка 14) Статута Института за стандардизацију Србије („Службени гласник РС”, број 06/2011), а у вези са одлуком Стручног савета за опште области стандардизације бр. 1389/39-20-02/2012 од 3. маја 2012. године, директор Института за стандардизацију Србије донео је решење о образовање Комисије за стандарде и сродне документе KS H035 – Боје, лакови и сродне технологије и производи.

Предмет рада Комисије за стандарде и сродна документа KS H035, *Боје, лакови и сродне технологије и производи* јесте стандардизација у области боја, лакова и сродних производа (укључујући сировине), са аспекта терминологије, спецификације квалитета, метода мерења, узимања узорака, анализе и испитивања, као и стандардизација у области катодне заштите, опреме за обраду површине и система превлака против корозије за хемијске апарате и постројења.

Комисија за стандарде прати рад следећих техничких комитета Европског комитета за стандардизацију (CEN):

- CEN/TC 139, Paints and varnishes (*Боје и лакови*);
- CEN/TC 219, Cathodic protection (*Катодна заштита*);
- CEN/TC 271, Surface treatment equipment – Safety (*Опрема за обраду површине – Безбедност*);
- CEN/TC 298, Pigments and extenders (*Пигменти и пуниоци*);
- CEN/TC 360, Coating systems for chemical apparatus and plants against corrosion (*Системи превлака против корозије за хемијске апарате и постројења*);
- CEN/SS C02, Paints and related products (*Боје и сродни производи*).

Комисија KS H035 такође прати рад међународног техничког комитета за стандардизацију ISO/TC 35 Paints and varnishes (*Боје и лакови*). Поткомитети који се налазе у склопу ISO/TC 35 су: ISO/TC 35/SC 9, General test methods for paints and varnishes (*Опште методе испитивања за боје и лакове*), ISO/TC 35/SC 10, Test methods for binders for paints and varnishes (*Опште методе испитивања везива за боје и лакове*), ISO/TC 35/SC 12, Preparation of steel substrates before application of paints and related products

¹ Приликом превода на енглески језик треба користити израз „business plan“.

(Припрема челичних сунстрата пре примене боја и сродних производа), ISO/TC 35/SC 14, Protective paint systems for steel structures (Заштитни системи боја за челичне структуре).

Комисија KS H035 је образована ради:

- доношења, преиспитивања и повлачења српских стандарда и сродних докумената у наведеној области рада, у складу са интерним правилима и упутствима Института за стандардизацију Србије;
- обезбеђивања усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним стандардима у наведеној области рада;
- учествовања у изради и преиспитивању стандарда и сродних докумената које доносе европске и међународне организације за стандардизацију у наведеној области рада;
- других послова које предложи надлежни стручни савет.

Комисија KS H035 има задатак да доноси потребне одлуке и обавља послове у вези са преузимањем свих европских стандарда и сродних докумената из надлежности техничких комитета CEN/TC 139, CEN/TC 219, CEN/TC 271, CEN/TC 298, CEN/TC 360 и CEN/SS C02 Европског комитета за стандардизацију (CEN).

У случају оправдане потребе, за предмете стандардизације из области рада Комисије за стандарде за које не постоје европски стандарди и сродни документи и не предстоји њихово доношење, Комисија за стандарде може да донесе одлуку о преузимању међународних стандарда и сродних докумената, а уколико они не постоје и не предстоји њихово доношење, може да донесе одлуку о преузимању националних стандарда и сродних докумената других земаља, као и о доношењу изворних српских стандарда и сродних докумената.

1 Пословно окружење

1.1 Опште

Доношење националних стандарда у свим областима стандардизације је од изузетног значаја због елиминисања баријера за комерцијалну трговину између европских земаља и Србије зарад користи свих страна (корисника, произвођача, власти) због смањења цена производа применом хармонизованих стандарда и спецификација и унификације производа.

Потребе на тржишту диктирају неопходност преузимања стандарда у национални систем стандардизације. Продаја лоших или небезбедних производа може озбиљно угрозити углед производних организација, тако да је у интересу произвођача да постоје признати и прихваћени међународни/европски стандарди. Због свега тога, Комисија KS H035 израђује и доноси националне стандарде углавном према програму комитета CEN/TC 139, CEN/TC 219, CEN/TC 271, CEN/TC 298, CEN/TC 360 и CEN/SS C02.

Најважнији економски, технички, законодавни, правни, политички и друштвени индикатори који описују пословно окружење у индустријском сектору, производима, материјалима, другим посебним областима стандардизације који су у вези са предметом рада ове Комисије и који могу имати значајан утицај на процес доношења стандарда су детаљније обрађени у даљем тексту.

Преко 90 % овог тржишта је подељено, скоро подједнако, на три највеће економске регије: Европу, Северну Америку и Азију. Повећана потреба за бојама и сродним производима очекује се посебно у региону Латинске Америке, Источне Европе и Источне Азије. Немачка, Италија, Велика Британија, Француска и Шпанија чине више од 75 % западноевропског тржишта када је у питању квантитет и око 70 % када је у питању новчана вредност.

На глобалном нивоу, превлаке коришћене за грађевинске потребе преовлађују на тржишту, посебно у контексту количина. Други важни сектори индустрије боја и превлака укључују заштиту дрвета (5 % тржишта), превлаке у аутомобилској индустрији (5 %), заштиту од корозије (4 %) и друге.

На светском тржишту постоји само неколико водећих произвођача са све већим учешћем, док се број малих и средњих предузећа која производе боје и сродне производе константно смањује. Првих десет произвођача који деле више од 40 % светског тржишта су: *Akzo Nobel*, *BASF Coatings*, *DuPont*, *Hempel*, *Jotun*, *Kansai Paint*, *Nippon Paint*, *PPG*, *Sherwin Williams* и *Valspar*.

Економски индикатори:

Трошкови енергије и нова постојења како би се смањила емисија загађивача значајно утичу на профитабилност у индустрији боја и лакова. Применом стандарда, тј. прописаних метода испитивања смањују се трошкови приликом увоза и извоза производа.

Политички и правни индикатори:

У контексту циљева Републике Србије да се што пре интегрише у Европску унију, у току је процес усаглашавања националног са европским законодавством који се врши путем преузимања директива ЕУ и усаглашавање (хармонизовање) српских стандарда са европским стандардима (EN), уз истовремено повлачење њима супротстављених српских стандарда са истим предметима стандардизације. Европска директива за садржај испарљивих органских супстанци (*volatile organic compounds content - VOC*) у бојама и сродним производима планирана је за усвајање у националном систему законодавства, као и европска директива која се односи на емисију опасних супстанци.

Задатак Комисије за стандарде и сродне документе KS H035 Института за стандардизацију Србије јесте да врши усаглашавање српских стандарда са европским стандардима, и то преузимањем европских стандарда као националних. Осим тога, приликом преузимања европских као српских стандарда морају се повући сви национални стандарди који су у супротности са европским стандардима за исте предмете стандардизације.

Технички индикатори:

Главна предност стандардизације у овој области јесте стално побољшање квалитета производа кроз развој техничких стандарда. Ови стандарди омогућавају задовољење сталне тежње за побољшавањем. Сталан раст у техничким захтевима за ове производе захтева даље испитивање и хармонизацију стандарда који се односе на опрему, процесе, квалитет производа и материјале. За нове и недавно развијене материјале неопходно је прво утврдити ваљаност пре укључивања ових производа у стандарде. Они могу одговарати потребама тржишта и морају се ревидирати што чешће како би обезбедили оптималну подршку произвођачима.

1.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Доступност међународних и/или европских стандарда значи да произвођачи у свим земљама света користе исти списак метода које дају поновљиве резултате. Ако производи испуњавају прихваћене међународне и/или европске стандарде, онда постоји минимална потреба за испитивањима у појединим земљама, што смањује специфичне трошкове набавке.

У 2009. години продато је око 31 милион тона боја и сродних производа широм света, у вредности од око 80 милијарди евра. Према подацима Републичког завода за статистику производња боја и пигмената за 2010. и 2011. годину у Србији је износила 1 966 тона, док је 2009. та вредност била 2 291 тона. Укупна производња боја, лакова и сличних премаза, графичких боја и китова (класификација Републичког завода за статистику) за 2011. годину износила је 43 782 тоне. У табели 1 приказане су

приближне, процентуално изражене, вредности за производњу пигмената и пунилаца коришћених на различитим пољима. Квантитативни и егзактни подаци за увоз и извоз ових производа не постоје, јер је њихова примена врло разноврсна.

Табела 1 – Приближне процентуалне вредности укупне производње пигмената и пунилаца коришћених на различитим пољима

Група производа	Приближне процентуалне вредности укупне производње					
	Боје	Пластика	Штампарске боје	Папир	Бетон	Друго
Пигменти						
-титанијум-диоксид	60	20		10	5	5
-неоргански обојени пигменти	40	40			15	5
-угљенцрни пигменти						
-органски пигменти	25	20	40			15
Пуниоци	15	20		55		10

С обзиром на све веће захтеве тржишта за повећањем квалитета производа, дужи животни век и побољшање изгледа производа, ова индустрија ће се све брже развијати, а са тим и одговарајући стандарди.

2 Очекиване користи од рада Комисије

Основне користи које се очекују од рада Комисије KS H035 јесу:

- доношење националних стандарда за методе испитивања који су идентични са европским и/или међународним стандардима, чиме се обезбеђује ефикасан алат за проверу испуњености услова утврђених у законима и/или прописима донетим на међународном, регионалном или националном нивоу;
- применом националних стандарда за методе испитивања који су усаглашени са европским и/или међународним стандардима обезбеђује се упоредивост резултата испитивања и њихово признавање;
- пружање подршке надлежним министарствима у текућим активностима на хармонизацији националне регулативе са европском регулативом, обезбеђивањем националних стандарда усаглашених са европским и/или међународним стандардима;
- очекује се смањење трошкова применом стандарда;
- уклањање препрека приликом трговине производима;
- представљање и заступање националних интереса у поступку доношења међународних и европских стандарда;
- олакшавање веза између произвођача, потрошача и органа надлежних за контролисање и испитивање.

Кроз примену српских стандарда који за основу имају европске стандарде очекује се да ће се извршити рационализација средстава и материјала који се користе у овој области и истовремено испунити битни захтеви у погледу безбедности и сигурности производа, и то тако да израђени производи постигну конкурентност у погледу квалитета на европском тржишту. Применом српских стандарда из ове области, такође, очекује се да ће се унапредити ниво квалитета производа и услуга домаћих произвођача који ће им обезбедити проходност на европско тржиште и на тржиште земаља из региона. Такође, примена ових стандарда обезбедиће здраву конкуренцију домаћих и страних фирми и на домаћем тржишту, што ће заједно довести до уравнотежења цена и односа цене и квалитета у корист купаца као крајњих корисника.

3 Учешће у раду Комисија

Све заинтересоване стране у Републици Србији позване су да узму учешће у раду Комисије KS H035 како би у њој непосредно и равномерно били заступљени интереси и потребе свих релевантних страна.

Стране заинтересоване за тржиште боја и лакова су следеће:

- произвођачи и корисници боја, лакова и сродних производа, превлака против корозије,
- произвођачи металних конструкција,
- произвођачи пигмената,
- научне установе (факултети, институти),
- органи државне и локалне управе,
- лабораторије.

4 Циљеви и стратегија за остваривање циљева

4.1 Утврђени циљеви Комисије

Комисија KS H035 има следеће циљеве:

- доношење националних стандарда и сродних докумената из области рада Комисије KS H035 преузимањем ажурних издања одговарајућих европских и/или међународних стандарда и сродних докумената, при чему је преузимање хармонизованих европских стандарда приоритетни задатак;
- повећање броја националних стандарда из области рада Комисије KS H035 који настају преузимањем европских и/или међународних стандарда методом превођења на српски језик или барем одржавање постојећег броја националних стандарда на српском језику;
- побољшавање и осавремењивање постојећих изворних националних стандарда, узимајући у обзир интерна правила стандардизације²⁾, одговарајуће међународне споразуме, националну регулативу, као и постојеће потребе заинтересованих страна;
- проширење састава Комисије KS H035 укључивањем представника организација потрошача и других заинтересованих страна;
- активније учешће Комисије KS H035 у раду релевантних европских и/или међународних техничких комитета;
- промовисање примене српских стандарда и сродних докумената из области рада Комисије KS H035.

4.2 Стратегије за остваривање циљева комисије

Стратегије Комисије KS H035 за постизање дефинисаних циљева су:

- праћење рада релевантних техничких комитета (CEN/TC 139, CEN/TC 219, CEN/TC 271, CEN/TC 298, CEN/TC 360, CEN/SS C02 и ISO/TC 35) и адекватно планирање преузимања европских и/или међународних стандарда;
- ревидовање текстова повучених националних стандарда објављених на српском језику у складу са новим издањима европских или међународних стандарда да би се одржао или повећао број објављених националних стандарда насталих преузимањем европских и/или међународних стандарда на српском језику;

²⁾ *Интерна правила стандардизације – Део 1: Доношење, објављивање, одржавање, преиспитивање и повлачење српских стандарда и сродних докумената (ИПС 1:2012); Интерна правила стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде (ИПС 2:2013).*

- редовно преиспитивање изворних националних стандарда и адекватно планирање договорених ревизија, измена и исправки тих стандарда;
- периодично преиспитивање састава Комисије KS H035 да би се проверила равномерна заступљеност свих потенцијално заинтересованих страна у њој;
- обука чланова Комисије KS H035 у вези са учешћем у раду релевантних европских и/или међународних техничких комитета;
- обука чланова Комисије KS H035 за упознавање са ревидованим интерним правилима Института;

4.3 Аспекти заштите животне средине

С обзиром на то да је у програму рада Комисије предвиђено и доношење националних стандарда који утврђују одређене параметре који се баве утицајима животне средине, нпр. цијаниди, хромати итд. разматрање ових утицаја захтева претходну анализу. Доношење националних стандарда из ове области и примена стандарда може за резултат имати повратни ефекат у односу на заштиту животне средине кроз рационализацију ових утицаја и средстава заштите. Веома је важно у складу са заштитом животне средине користити мање количине супстанци приликом лабораторијских испитивања и осмислити бољу комбинацију материјала како би се уштедела драгоцен енергија.

5 Фактори утицаја на испуњење и имплементацију програма рада

- Непостојање одговарајућих националних стандарда на српском језику изискује додатне напоре и средства који су ван области рада Комисије за стандарде и Института;
- недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања, што умањује кредибилитет ових стандарда у пословном окружењу;
- недовољно учешће стручњака на доношењу српских стандарда;
- нередовно долажење чланова комисије на седнице, што може довести до одступања од плана доношења стандарда;
- незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављање примедби у вези са предлозима нацрта српских стандарда који се стављају на јавну расправу;
- недостатак основних ресурса за извођење потребних обука за чланове Комисије.

6 План активности

Активности комисије KS H035 у наредних 5 (пет) година ускладити према годишњим плановима рада и према следећем:

- покренути ревизију изворних стандарда (одредити датуме преиспитивања) за 2014. и, ако је потребно, почети ревизију или извршити потребне модификације онда када се промени технологија производње боја, лакова и сродних производа;
- покренути усвајање стандарда на српском језику већ усвојених српских стандарда методом проглашавања или прештампавања и пратити рад техничких комитета CEN/TC 139, CEN/TC 219, CEN/TC 271, CEN/TC 298, CEN/TC 360, CEN/SS C02 и ISO/TC 35;
- наставити са усвајањем стандарда на српском језику према потребама заинтересованих страна, са преиспитивањем стандарда за релевантне претходне године и, ако је то потребно, почети ревизију или извршити потребне модификације онда када се промени технологија производње боја, лакова и сродних производа.

7 Корисни линкови за све наведене активности

Ради доброг и корисног информисања постојећих или будућих чланова комисије наведени су корисни линкови:

<http://www.iss.rs/>

ИСС/KS H035

http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=196

CEN/TC 139

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6121&title=Paints%20and%20varnishes>

CEN/TC 219

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6200&title=Cathodic%20protection>

CEN/TC 271

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6252&title=Surface%20treatment%20equipment%20-%20Safety>

CEN/TC 298

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6279&title=Pigments%20and%20extenders>

CEN/TC 360

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=622705&title=Project%20Committee%20-%20Coating%20systems%20for%20chemical%20apparatus%20and%20plants%20against%20corrosion>

CEN/SS C02

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=18374&title=Paints%20and%20related%20products>

ISO/TC 35

http://www.iso.org/iso/home/store/catalogue_tc/catalogue_tc_browse.htm?commid=47962